

Bakalářská práce

Jméno a příjmení (studentka): Jana Hřebíčková

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Ing. Jan Royt

Oponentka: PhDr. Michaela Ottová, Ph.D.

Posudek oponentky bakalářské práce

Bakalářská práce Jany Hřebíčkové je věnovaná složité problematice ikonografie a uctívání černých Madon. Práci lze rozdělit zhruba na tři části. První se věnuje teoriím vysvětlujícím tmavost Mariina inkarnátu a samotnému vzniku černé Madony z předkřesťanských tradic (bohyně plodnosti, nevěsta z Písňe písní). Autorka striktně odmítá možnost sekundárního ztmavnutí inkarnátu Madon (s. 10), což v případě ikon rozhodně vyloučit nelze, neboť svrchní lakové vrstvy (tzv. olifa) kvůli svému chemickému složení přirozeně tmavnou. To se týká samozřejmě i nejstarších, dnes nedochovaných příkladů. V další části se Jana Hřebíčková zabývá vznikem mariánského obrazu jako takového (Svatolukášské legendy a typ Bohorodičky Hodégetrie). Do této části vsunuje autorka i pasáž o středověké alchymii a esoterických významech černých Madon. Za samostatnou část je možné považovat poslední pasáž věnovanou úctě černých Madon v období středověku a baroka, s výčtem devíti nejuctívanějších černých Madon z prostředí západní a střední Evropy. K jednotlivým příkladům autorka uvádí legendy o jejich vzniku a věnuje se následné úctě až do období baroka. I tato část je zpracována bez větších nároků na podrobnost, což velký počet vybraných příkladů ani neumožňuje.

Přes poměrně jasnou strukturu práce je třeba obsahu vytknout, že autorka často směšuje základní rozdíly v uctívání obrazu Madony na Západě a na Východě. Týká se to též spojování základních byzantských typů Bohorodičky a jejich variant a podtypů v obou oblastech. Dostatečně nejsou rozlišena ani východní zobrazení pravé, rukou neutvořené podoby Krista od typu Veraikon. Pro autorku je Řecko synonymem Byzance („i u nás se těšily řecké obrazy zvláštní oblíbě“ – s. 21), často se setkáme se základní neznalostí zeměpisu (například Freising, Ingolstadt, Řezno – některé z těchto lokalit údajně patří do Rakouska !/– s. 23). Jako výtku budiž uvedeno též vynechání pasáže o počátcích a důvodech uctívání Bohorodičky a přijímání dogmat určující způsob uctívání.

Je dáno snad složitostí tématu či špatnými překlady zahraniční literatury, že nám autorka například tvrdí, že typ Bohorodičky Hodégétrie se neuplatnil v Konstantinopoli, odkud „praty“ z kláštera Hodégon pocházel (s. 25). Dokonce tento typ v sedící variantě vysvětluje ze syrsko-egyptské oblasti. Jak si ale vysvětlit příklady typu z justiniánského období? Dále cituji: „Hodegetria měla zvláštní osud, neboť do umění cařihradské metropole sice nebyla přijata, ale velmi se rozšířila ve východokřesťanském umění.“ (!)

Je pozoruhodné, že autorka pro zpracování takového tématu opomněla využít zcela zásadní knihu H. Beltinga: Bild und Kult či například dostupná ikonografická lexika (LCI, G. Schiller, K. Onasch).

Zejména druhá část práce velmi trpí nejasnostmi a faktickými nedostatky, danými nepochopením odborné literatury, se kterou autorka pracovala.

S vážnými výhradami práci doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 28. 8. 2009

.....
podpis oponentky bakalářské práce